

**Ajuntament
de Barcelona**

Direcció de Serveis de Gènere i Polítiques de Temps
Gerència Municipal

INFORME D'IMPACTE DE GÈNERE

**Projecte normatiu “Avantprojecte d’ordenança de restricció de
la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes
Emissions de Barcelona”**

Codi: 22IIG/2022

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ.....	2
1. IDENTIFICACIÓ I DESCRIPCIÓ DE LA NORMA.....	3
2. VINCULACIÓ AMB OBJECTIUS PROGRAMÀTICS I DISPOSICIONS NORMATIVES EN MATÈRIA D'IGUALTAT DE GÈNERE.....	3
3. ANÀLISI D'ASPECTES FORMALS I METODOLÒGICS	5
4. ANÀLISI D'IMPACTE DE GÈNERE.....	5
5. VALORACIÓ GLOBAL DE L'IMPACTE DE GÈNERE	8
6. PROPOSTES DE MODIFICACIÓ I RECOMANACIONS	8

VALORACIÓ DE L'IMPACTE DE GÈNERE

L'avaluació de l'impacte de gènere del Projecte Normatiu "Avantprojecte d'ordenança de restricció de la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes Emissions de Barcelona" determina que és transformador de desigualtats, amb un impacte de gènere lleugerament positiu.

0. INTRODUCCIÓ

El present document és un Informe d'Impacte de Gènere (IIG d'ara endavant) del Projecte Normatiu "**Avantprojecte d'ordenança de restricció de la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes Emissions de Barcelona**". Aquest informe és el final d'un procés de treball amb l'òrgan responsable del projecte normatiu, que ha suposat la modificació del text normatiu en qüestió mitjançant la incorporació d'algunes recomanacions realitzades, –per la Direcció de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps–, en un Informe Preliminar d'Impacte de gènere.

Els IIG analitzen les necessitats pràctiques de les persones contemplant la desigualtat de gènere, les obligacions relacionades amb la vida quotidiana, les diferents situacions de partida i els potencials efectes diferencials que es poden derivar de l'aplicació de les propostes polítiques. Així, és un document que acompanya els projectes normatius i de polítiques públiques, i en el qual es fa una avaluació *prospectiva* (és a dir, prèvia i estimada) del seu impacte en funció del gènere, amb objecte d'identificar i prevenir la producció, manteniment o increment de les desigualtats de gènere, tot realitzant propostes de modificació del projecte.

En l'àmbit català, la Llei 17/2015 d'igualtat efectiva de dones i homes, estableix que la transversalitat de la perspectiva de gènere ha de ser un dels principis de funcionament dels poders públics: "els poders públics han d'aplicar la perspectiva de gènere i la perspectiva de les dones en les actuacions, a tots els nivells i a totes les etapes" (article 3).

El seguiment d'aquest mandat queda recollit en l'àmbit local per mitjà de les **Directrius per a l'elaboració de les normes municipals** adoptades per acord de Comissió de Govern de l'Ajuntament de Barcelona el 15 d'abril de 2014. En concret l'article 140 estableix que, tot projecte normatiu s'ha d'acompanyar amb una memòria d'avaluació de l'impacte normatiu, o d'antecedents. Aquest impacte ha d'integrar una **anàlisi d'impacte de gènere**, en la qual s'avaluen *els resultats que es puguin derivar de l'aprovació del projecte des de la perspectiva de l'eliminació de desigualtats i de la seva contribució a la consecució dels objectius d'igualtat d'oportunitats i de tracte entre dones i homes* (d).

Més específicament, el **Reglament per a l'Equitat de Gènere a l'Ajuntament de Barcelona estableix el caràcter obligatori dels Informes d'Impacte de Gènere de les propostes normatives** (article 9).

El departament de Transversalitat de Gènere de l'Ajuntament de Barcelona ha elaborat una **metodologia pròpia** que permet realitzar una anàlisi sistemàtica de la normativa municipal des del punt de vista de l'impacte de gènere. Aquesta metodologia segueix les directrius d'organismes internacionals (Comissió Europea) i es basa en l'anàlisi de:

- El resultat o efecte que té la normativa sobre dones i homes;
- Les possibilitats que la normativa ofereix com a eina per a acabar amb les desigualtats de gènere, o bé el risc que contribueixi a perpetuar-les i/o a aprofundir-les.

Les categories que s'han establert a la metodologia són les següents:

- Normes reproductores o transformadores de desigualtats de gènere. I en aquest sentit, en el primer àmbit l'impacte de gènere pot ser lleugerament negatiu o molt negatiu; i en el segon cas molt positiu o lleugerament positiu.

1. IDENTIFICACIÓ i DESCRIPCIÓ DE LA NORMA

Nom: Avantprojecte d'ordenança de restricció de la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes Emissions de Barcelona.

Categoria: Ordenança Municipal

Òrgan responsable: Departament d'Avaluació i Gestió Ambiental. Direcció de Serveis d'Energia i Qualitat Ambiental - Ecologia Urbana.

Finalitat: L'ordenança té per objecte establir els criteris d'accés i circulació de vehicles en la Zona de Baixes Emissions (ZBE) de Barcelona i donar compliment a la Llei 7/2021 de 20 de maig, de canvi climàtic i transició energètica, en concret al seu article 14.

Aquesta ordenança té la finalitat de reduir la contaminació ambiental, preservar i millorar la qualitat de l'aire i la salut pública, apropar els nivells de contaminació de la ciutat als recomanats per l'Organització Mundial de la Salut (OMS), complir els valors límit de qualitat de l'aire legalment establerts i combatre el canvi climàtic.

Àmbit d'aplicació: L'Ordenança s'aplica a tots els vehicles de motor més contaminants (veure annex 2 del text normatiu), que circulin dins de la Zona de Baixes Emissions de Barcelona, d'acord amb la delimitació territorial establerta a l'annex 1.

2. VINCULACIÓ AMB OBJECTIUS PROGRAMÀTICS I DISPOSICIONS NORMATIVES EN MATÈRIA D'IGUALTAT DE GÈNERE

2.1. Vinculació amb objectius del Pla per la Justícia de Gènere 2021-2025

L'avantprojecte d'ordenança objecte d'aquest informe està **vinculada a l'eix 2 "Ciutat de drets" i a l'eix 4, "Barris propers i sostenibles" del II Pla per la Justícia de Gènere (2021-2025).**

L'eix de **Ciutat de Drets** reivindica la ciutat com un espai de defensa i garantia dels drets humans i dels drets de les dones. Així, dins de l'àmbit 20 de **Salut i drets sexuals i reproductius** es parteix de la premissa que les desigualtats socials i de gènere condicionen l'estat de salut de les persones i que l'androcentrisme encara impregna la pràctica mèdica, de manera que es donen biaixos de gènere en l'atenció, diagnòsi, assajos clínics, investigació i tractament de la salut. Entre els seus objectius, es planteja millorar el coneixement sobre la salut de la població barcelonina des d'una perspectiva de gènere, interseccional i de cicle vital, i seguir treballant per la promoció dels drets sexuals i reproductius des d'una perspectiva de gènere i interseccional.

L'eix de **Barris propers i sostenibles** que se centra en fomentar, des d'una perspectiva feminista i interseccional, uns barris i espais urbans que posin la vida quotidiana al centre i siguin més justos, igualitaris, segurs i sostenibles.

Dins d'aquest eix, l'àmbit 32 **d'Ecologia i sostenibilitat** estableix que **les mesures per fer front a l'emergència climàtica a la ciutat han de vetllar per la igualtat de gènere**, tenint en compte les diferents necessitats i possibilitats de dones i homes de mitigar-ne els efectes negatius i d'adaptar-s'hi. En aquesta línia, un dels seus objectius és incorporar la perspectiva de gènere en els plans d'acció i programes municipals per afrontar l'emergència climàtica i així avançar cap a polítiques ecofeministes de ciutat.

Per altra banda, l'àmbit 34, de **Mobilitat** vetlla, entre d'altres, per **promoure una mobilitat amb perspectiva de gènere i interseccional que elimini les desigualtats** i tingui en compte les dones i les seves formes de mobilitat, en termes d'accessibilitat, tipus de transport emprat, connexions i desplaçaments dins la ciutat.

2.2. Disposicions normatives en matèria d'igualtat de gènere i medi ambient i mobilitat.

La *Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes*, a la seva secció cinquena recull les mesures específiques en matèria de medi ambient i mobilitat, i estableix a l'article 53 que la planificació d'aquest tipus de polítiques ha de:

“a) Incorporar la perspectiva de gènere en totes les fases del disseny, la planificació, l'execució i l'avaluació urbanístics, per a posar en igualtat de condicions, en el disseny i en la configuració dels espais urbans, les necessitats i les prioritats derivades del treball de mercat i del domèstic i de cura de persones, i també per a col·laborar a eliminar les desigualtats existents.

b) Promoure la participació ciutadana de les dones i de les associacions de defensa dels drets de les dones en els processos de disseny urbanístic, i fer-ne el corresponent retorn.

2. Les administracions públiques de Catalunya, per a complir les mesures a què fa referència l'apartat 1, han de garantir:

[...]

b) La planificació en els àmbits de medi ambient, urbanisme, habitatge i mobilitat basada en estudis amb estadístiques segregades per sexe, que permetin de detectar les desigualtats mesurables.

c) Els estudis d'impacte de gènere i les mesures correctores pertinents per a minimitzar els impactes diferencials en tota actuació urbanística, d'habitatge, de mobilitat o de medi ambient.

d) L'aplicació d'una política urbanística que tendeixi a crear ciutats compactes, mixtes i pròximes, que mantinguin la relació amb la natura, **on es redueixi la presència i la prioritat del vehicle privat i s'introdueixin mesures per a millorar i densificar les àrees monofuncionals residencials.**[...]"

3. ANÀLISI D'ASPECTES FORMALS I METODOLÒGICS

3.1. Llenguatge no sexista.

En relació amb la formulació de la norma, s'aprecia la voluntat de fer un ús no sexista del llenguatge i de l'abandonament del masculí genèric.

3.2. Participació de grups de dones o feministes en l'elaboració del projecte.

Les *Directrius per a l'elaboració de les normes municipals*, -que comprenen les directrius de tècnica normativa i sobre la tramitació de l'expedient per a l'aprovació de les ordenances, els reglaments i els decrets (2015)-, al seu article 141 tenen en compte la importància de la participació ciutadana en l'elaboració de normativa municipal. I en aquesta línia, el que interessa avaluar des del punt de vista de l'impacte de gènere és la participació de les dones i d'entitats feministes (vinculades a l'àmbit específic d'actuació de la present norma); és a dir, si s'ha tingut en compte la seva veu en el disseny de la norma. En aquest sentit, **no ens consta que s'hagi habilitat cap espai específic per la participació de les dones i/o d'entitats feministes en la formulació d'aquest projecte normatiu**. No obstant, l'informe del procés participatiu constata que s'ha intentat incloure en la Comissió de Seguiment d'aquest procés participatiu a entitats especialitzades en gènere i l'àmbit d'actuació de la present normativa (ex: Col·lectiu Punt 6, La Mirada Feminista). Tot i això no hi han participat. A més, tal com s'apunta també en el mateix informe del procés participatiu:

"La participació de les enquestes ha sigut molt diferenciada en termes de gènere. El 83,91% de les persones que han realitzat l'enquesta han sigut homes amb un total de 5.179 enquestes realitzades. El 13,55% de les votacions han sigut dones amb un total de 836 votacions i el 2,54% persones no binàries amb només 157 enquestes dutes a terme."¹

4. ANÀLISI D'IMPACTE DE GÈNERE

4.1. Diagnòstic sobre l'àmbit d'actuació.

¹ Informe de participació ciutadana: Actualització de l'ordenança municipal per l'aplicació de la zona de baixes emissions. Ajuntament de Barcelona, setembre de 2022 (pàgina 11).

L'avantprojecte d'ordenança objecte d'aquest informe té com a finalitat reduir la contaminació ambiental, preservar i millorar la qualitat de l'aire i la salut pública, apropar els nivells de contaminació de la ciutat als recomanats per l'Organització Mundial de la Salut (OMS), complir els valors límit de qualitat de l'aire legalment establerts i combatre el canvi climàtic.

Les polítiques neoliberals han estat obviant l'existència de límits físics del planeta i fomentant un model de creixement insostenible que ha contribuït a l'agreujament d'una crisi ecològica i climàtica sense precedents. Tot i que el canvi climàtic és un fenomen planetari que afecta la salut i la vida quotidiana de tota la seva població, el seu impacte és desigual en funció de diversos factors. A la ciutat de Barcelona, alguns barris (per la seva ubicació, situació socioeconòmica o qualitat dels edificis) i algunes persones (per la seva edat, sexe, estat físic, situació socioeconòmica, salut, rols o activitats que duen a terme) són més vulnerables als seus efectes (augment de la temperatura, onades de calor, mala qualitat de l'aire...). Les desigualtats de gènere situen les dones en una situació de més vulnerabilitat. Però, al mateix temps, les dones són les que mostren més preocupació pel medi ambient i desenvolupen pràctiques i comportaments més respectuosos amb el clima i la natura com per exemple, amb una mobilitat més sostenible.

Aquest avantprojecte pot tenir efectes positius en termes de salut, mobilitat i qualitat de vida. Així, d'una banda, la millora de la qualitat de l'aire té beneficis en la salut de la població de Barcelona. Segons l'ASPB, si es reduís la contaminació de l'aire als nivells de 2020, es podrien evitar cada any unes 600 morts naturals, uns 300 casos nous d'asma infantil i 50 casos de càncer de pulmó. L'exposició continuada al soroll afecta la salut i la qualitat de vida, sobretot en persones amb malalties del cor i trastorns del son (La Salut a Barcelona, 2020). Així mateix, un estudi de l'ISGlobal de Barcelona publicat l'any 2020 va trobar una associació entre l'exposició a la **contaminació atmosfèrica durant l'embaràs amb retards en el creixement físic en els primers anys de vida després del naixement**². I aquest organisme també assenyalava l'impacte de la contaminació en l'embaràs, en termes de naixements prematurs o preeclàmpsia³.

Des del punt de vista de l'equitat social, un altre estudi publicat el 2021 va mostrar que, malgrat no tenir necessàriament una exposició major a la contaminació, en les zones més desfavorides de Barcelona la mortalitat atribuïble a les partícules fines tendia a ser més alta (1,22 vegades) en comparació amb les zones menys desfavorides⁴.

D'altra banda, l'avantprojecte té conseqüències en termes de mobilitat i pot influir en l'ús que la ciutadania fa de l'espai públic. Els vehicles són font no només dels contaminants de l'aire, sinó també de soroll i d'ocupació de l'espai públic. Gran part de l'espai de la ciutat està dedicat

² <https://www.isglobal.org/ca/-/la-exposicion-a-la-contaminacion-atmosferica-durante-el-embarazo-se-asocia-con-un-retraso-del-crecimiento-fisico-en-los-primeros-anos-de-vida>

³ <https://www.isglobal.org/ca/healthisglobal/-/custom-blog-portlet/implementing-the-new-who-air-quality-guidelines-can-prevent-millions-of-premature-deaths-and-many-more-cases-of-disease/4735173/0>

⁴ <https://www.isglobal.org/ca/-/la-planificacion-urbana-y-del-transporte-se-relaciona-con-casi-2-000-muertes-prematuras-anales-en-barcelona-y-madrid>

al cotxe, ja sigui per la seva circulació o per al seu aparcament, en detriment de l'ús d'aquest espai públic destinat a activitats i necessitats de la vida quotidiana, per a què els infants juguin, per exemple, o per a generar espais comunitaris on la gent es trobi i es reuneixi.

L'anàlisi de la mobilitat des d'una perspectiva de gènere permet veure diferències d'hàbits i necessitats entre els homes i les dones en una ciutat amb una mobilitat organitzada tradicionalment pensada per donar resposta a les necessitats laborals de la societat, i priorititzant el cotxe. Una d'aquestes és amb relació al **mitjà de transport que s'utilitza. Els homes fan més sovint ús del vehicle privat (especialment de la moto i el cotxe), i ho fan en un 27% dels seus desplaçaments, davant un 13% dels desplaçaments fets per dones.** Contràriament, **les dones són més usuàries del transport públic i de la mobilitat a peu.** Utilitzen transport públic en un 21% dels desplaçaments (mentre que els homes ho fan en un 13%) i van caminant en un 62% d'ocasions, mentre que els homes ho fan un 54% de les vegades (EMEF, 2020).

Així doncs, un factor clau a l'hora d'adequar la ciutat per fer-la més inclusiva és justament incorporant la perspectiva de gènere en el desenvolupament de les polítiques públiques i la normativa que regula l'ús de l'espai públic, que en aquest cas es fa a través de les restriccions del trànsit de vehicles privats contaminants. **I, per tant, aquesta normativa té la capacitat de transformar les desigualtats de gènere que es produeixen en l'espai públic, en la salut i en la mobilitat dins de la ciutat, tenint en compte la diversitat de les persones que habiten la ciutat. Pensar una ciutat per totes les persones és pensar en la diversitat de situacions i de necessitats.**

4.2. Anàlisi de la incorporació de la perspectiva de gènere en el projecte.

Fent una anàlisi del contingut de l'*Avantprojecte d'Ordenança de restricció de la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes Emissions de Barcelona* es constata que no incorpora explícitament elements que tinguin per objectiu transformar desigualtats de gènere però les mesures que adopta **sí que poden contribuir a transformar-les.**

Així, d'una banda, la restricció i, per tant, reducció de la circulació de determinats vehicles a la ciutat pot impactar positivament en la reducció de desigualtats de gènere en **l'ús de l'espai públic**, que pot ser més amable amb les necessitats i usos d'aquest en la vida quotidiana al llarg del cicle vital.

D'altra banda, pot influir en el model de **mobilitat a la ciutat**, tendint a un model que prioritzi i potenciï l'ús de mitjans de transport més sostenibles, que són els que majoritàriament utilitzen les dones (el transport públic i la mobilitat a peu).

I, evidentment, la millora de la qualitat de l'aire que s'espera fruit d'aquestes restriccions tindran **impactes positius en la salut** de tota la població i de col·lectius especialment vulnerables com són els infants o les dones embarassades, amb un impacte positiu específic en la salut sexual i reproductiva.

4.3. Previsió de resultats.

Fruit de l'anàlisi de la proposta normativa, com s'ha esmentat a l'apartat anterior, es considera que l'*Avantprojecte d'Ordenança de restricció de la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes Emissions de Barcelona* pot impactar de manera positiva en la salut, l'ús de l'espai públic, la mobilitat i la construcció de models de ciutat que siguin sostenibles amb la vida i amb el medi ambient. Per tant, es preveu que la seva aplicació tingui un impacte transformador de les desigualtats de gènere.

Tanmateix, aquest impacte es podria intensificar fent una aposta per pacificar i peatonalitzar la ciutat independentment del tipus de vehicle.

5. VALORACIÓ GLOBAL DE L'IMPACTE DE GÈNERE

A partir de l'anàlisi de la incidència de la norma en el desenvolupament de la igualtat de gènere en el seu àmbit d'aplicació, així com de la seva contribució als objectius de les polítiques d'igualtat, es determina que l'aplicació de l'*Avantprojecte d'Ordenança de restricció de la circulació de determinats vehicles a la Zona de Baixes Emissions de Barcelona* és transformador de desigualtats de gènere. El seu impacte de gènere és lleugerament positiu.

VALORACIÓ GLOBAL DE L'IMPACTE DE GÈNERE			
Reproductor de desigualtats		Transformador de desigualtat	
Molt negatiu	Lleugerament negatiu	Lleugerament positiu	Molt positiu
		X	

6. PROPOSTES DE MODIFICACIÓ I RECOMANACIONS

Revisada la formulació del projecte normatiu així com els seus continguts, es considera necessari plantejar les següents consideracions i propostes d'elements a introduir o modificar, ja sigui en la formulació del projecte normatiu o en l'aplicació de la norma, amb la finalitat de reforçar els impactes de gènere positius que es puguin derivar de la seva implementació.

- **INCLOURE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE EN EL PREÀMBUL I FINALITAT DE LA NORMA.** Tot i que implícitament aquest avantprojecte d'ordenança presenta un impacte de gènere transformador de desigualtats, explícitament no s'identifiquen ni es visibilitzen les diferències i desigualtats de gènere de l'àmbit d'actuació en qüestió. Per aquest motiu, es recomana incloure explícitament la perspectiva de gènere.

Es proposa:

1) Vincular el projecte normatiu amb objectius programàtics i disposicions normatives en matèria d'igualtat de gènere. Atenent als apartats 2.1 i 2.2. d'aquest informe, es recomana vincular el projecte normatiu amb les disposicions normatives i amb els objectius programàtics de l'Ajuntament de Barcelona en matèria d'igualtat de gènere. Així doncs, per tal de reforçar l'impacte de gènere positiu dels projectes normatius és important:

- D'una banda, atendre al que disposa la *Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes* (article 53), i el *Reglament per a l'equitat de gènere a l'Ajuntament de Barcelona* (arts. 3 i 4).
- I d'altra banda, tenir en compte els àmbits i objectius que preveu el *II Pla per la Justícia de Gènere (2021-2025)*, i que estan vinculats amb el projecte normatiu.

2) Visibilitzar la promoció de la salut, mobilitat i sostenibilitat des d'una perspectiva de gènere, destacant l'impuls d'un model de ciutat que respongui a les necessitats i experiències de la vida quotidiana.

En aquest sentit es proposa, per una banda, visibilitzar -al Preàmbul- les diferències i les desigualtats de gènere que poden donar-se en l'àmbit d'actuació de la present normativa (partint d'una diagnosi prèvia amb perspectiva de gènere, com per exemple la que apareix a l'apartat 4.1 de l'informe, o a Anàlisi de l'impacte socioeconòmic i territorial de la Zona de Baixes Emissions Rondes de Barcelona⁵); i d'altra banda, anunciar posicionaments, propostes, línies d'actuació generals, per revertir les actuals desigualtats en aquest àmbit i adreçar-se a la igualtat de gènere.

- **RECONeixEMENT I PARTICIPACIó DEL MOVIMENT FEMINISTA I DE DONES I DE L'EXPERTESA EN MATÈRIA DE GÈNERE:** Tal com preveuen l'article 18.1 de la *Llei catalana d'igualtat* i l'article 141 de les *Directrius per a l'elaboració de les normes municipals* es recomana fer visibles i reconèixer els grups i entitats en defensa dels drets de les dones, i impulsar-ne la seva participació en el seu disseny, elaboració, desenvolupament i avaluació de les polítiques públiques, en aquest cas en el procés d'elaboració de l'Ordenança.

Tenint en compte que el procés per l'aprovació del present Avantprojecte d'Ordenança està molt avançat, i donada la baixa representació de dones en el procés participatiu de la present norma, **es proposa** que es faci una sessió de contrast amb al moviment feminista i de dones, i/o amb persones i entitats expertes en gènere i en l'àmbit d'actuació de la present normativa. Aquesta sessió podria ubicar-se en el si del Consell de Dones de Barcelona, i es podria tenir en consideració per futures modificacions de la present norma.

⁵ Informe elaborat per l' Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) al setembre de 2022.

- **AMPLIAR LA RESTRICCIÓ DE CIRCULACIÓ DE TOTS ELS VEHICLES EN DETERMINADES ZONES/BARRIS DE LA CIUTAT:** Es proposa no limitar aquesta restricció únicament als vehicles contaminants, sinó ampliar-la i crear noves zones de pacificació del trànsit que millorin la qualitat de l'aire i de la vida de la ciutadania, tot impulsant un model de ciutat que respongui a les necessitats i experiències de la vida quotidiana.

Barcelona, a 19 de setembre de 2022.

Laura Àlvarez Rodríguez

Mar Camarasa Casals

Personal tècnic

Direcció de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps

Vist i plau:

Sonia Ruiz García Signat digitalment per
Sonia Ruiz García - [REDACTED]
[REDACTED]
(AUT) Data: 2022.09.19 13:38:41
+02'00'

Sonia Ruiz García

Directora

Direcció de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps